

Steenweg 34-46, Lanaken

Programma van Maatregelen

Auteur:

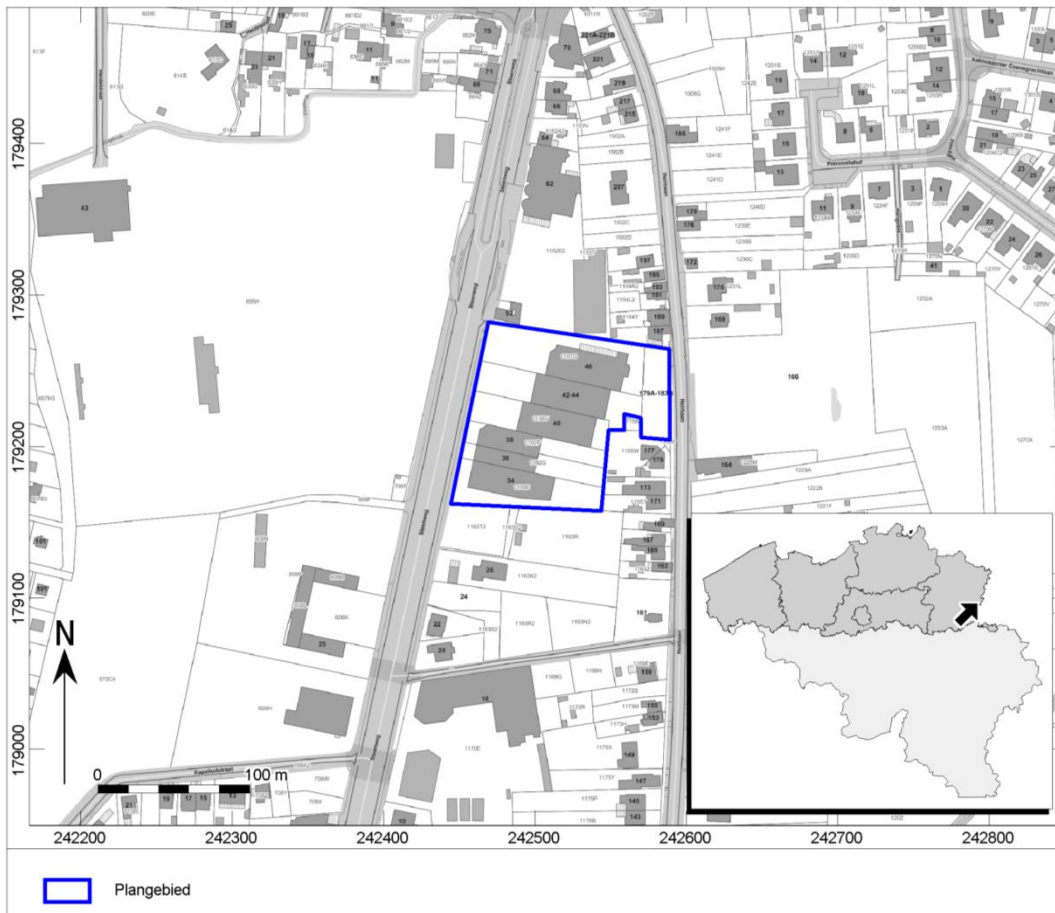
B.A.T.M. Weekers-Hendriks (OE/ERK/Archeoloog/2016/00095)

Autorisatie:

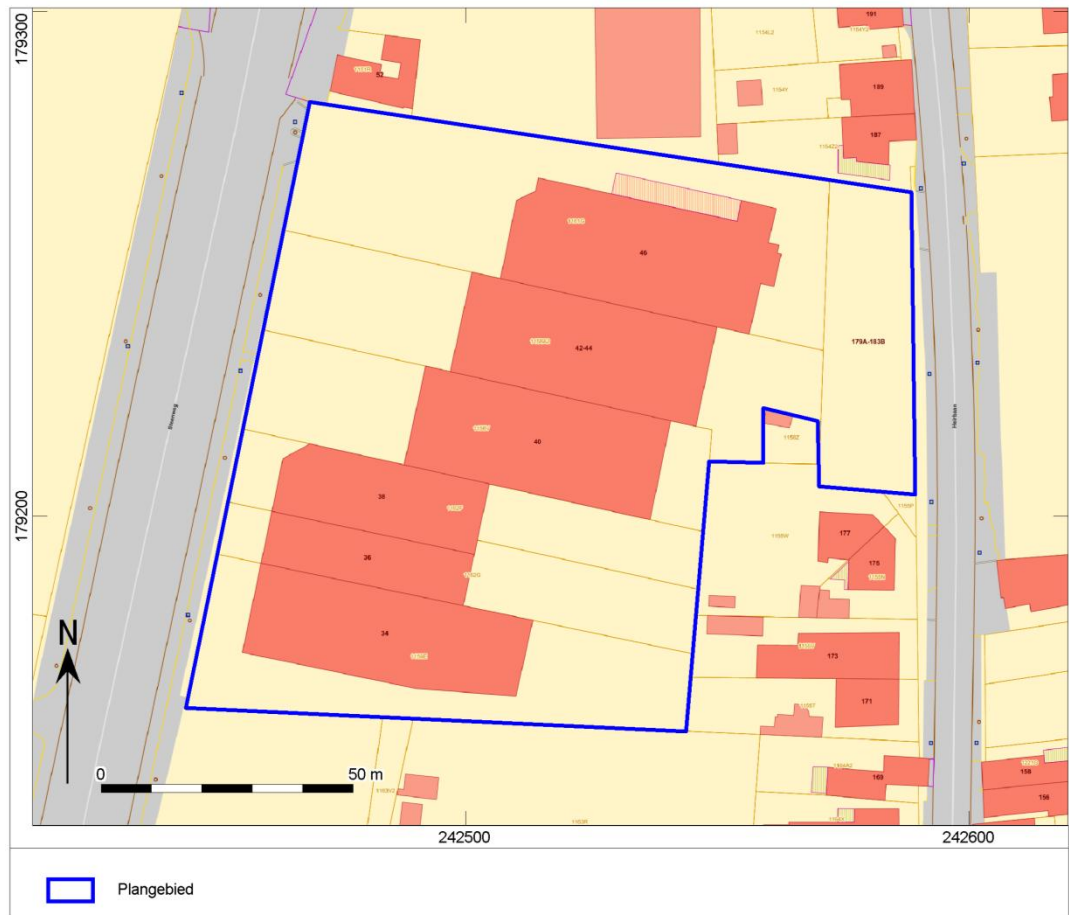
X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in juli 2019 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Steenweg, huisnummers 34 tot en met 46 (afb. 1 en 2). De nota bestaat uit een landschappelijk bodemonderzoek (prospectie zonder ingreep in de bodem) en een proefsleuvenonderzoek (prospectie met ingreep in de bodem) en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen nieuwbouw van twee handelspanden met parking en bijbehorende voorzieningen, volgend op sloop van de huidige bebouwing.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

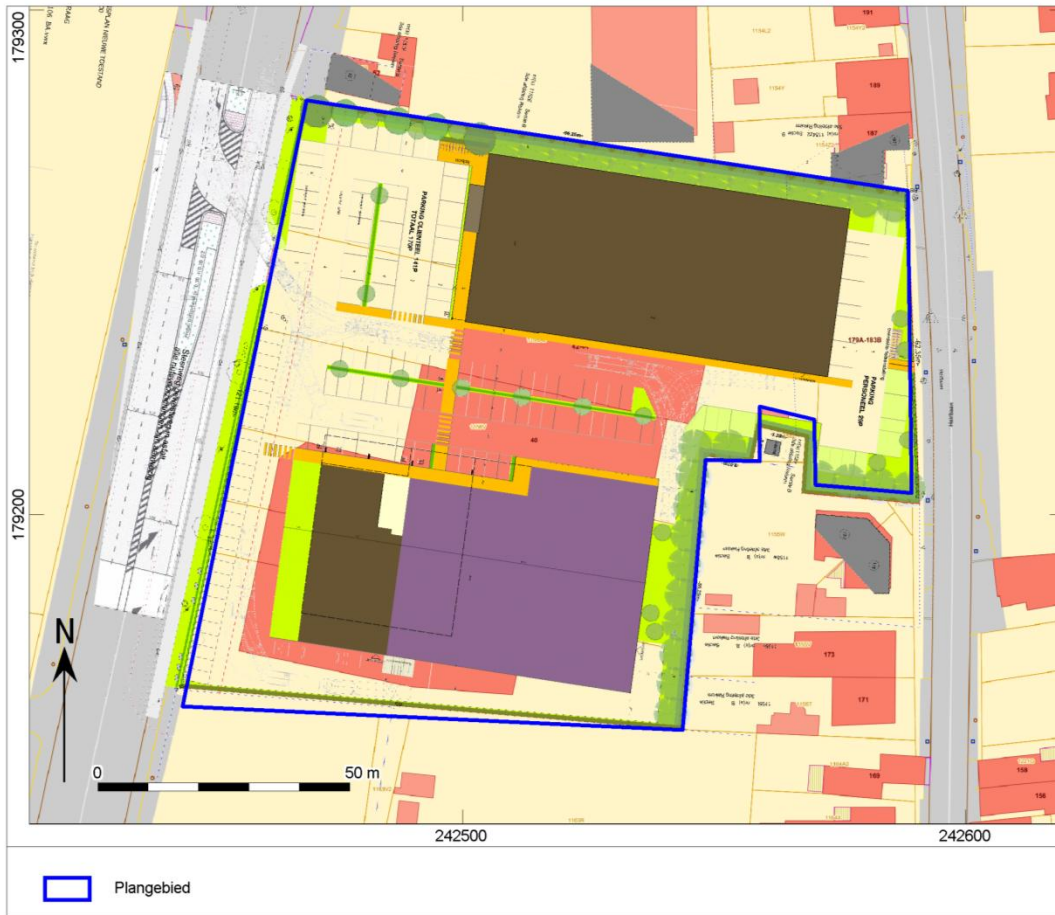
De nota volgt op een reeds bekrachtigde archeologienota, uitgevoerd door Vlaams Erfgoed Centrum bvba in december 2018¹.

2 Aanleiding van het onderzoek

Binnen het plangebied zal een nieuwe bouwsite gerealiseerd worden. Voor deze bouwsite uitgevoerd kan worden zal de huidige bebouwing en bestrating gesloopt worden. Bij de sloop zal alles verwijderd worden. Daarnaast zal het plangebied alvorens de nieuwe bouw van start gaat minimaal 60 cm opgehoogd worden om zo een betere afwatering en aansluiting te hebben met de Heirbaan.

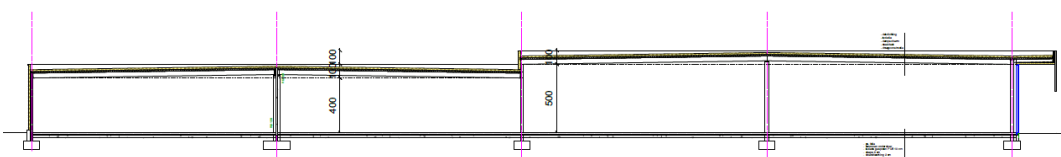
De nieuwe bebouwing zal bestaan uit twee handelsruimtes. Deze zullen langs elkaar centraal binnen het plangebied gelegen zijn. De noordelijke handelsruimte zal een oppervlakte van 2473m² bevatten en de zuidelijke handelsruimte een oppervlakte van 2849m².

¹ Van Mierlo & Alma 2018. Id. 9505 en OE code 2018L72.

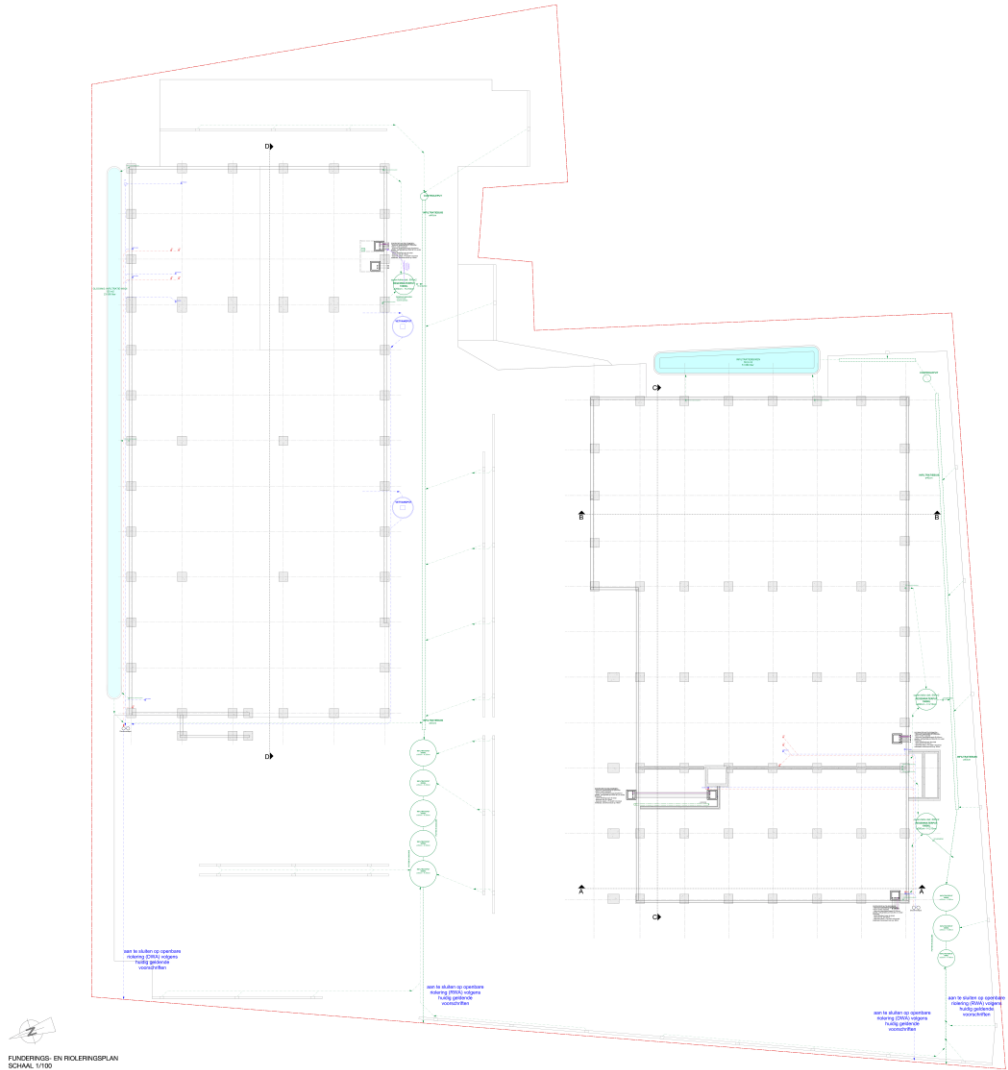
Afb. 3. Overzicht van de nieuwbouw.

De nieuwbouw zal niet onderkelderd worden. De funderingen zijn in de vorm van funderingszolen die elke een verstoring zullen veroorzaken van 2x2 m . De ontgravingen hiervoor zullen een verstoring van minimaal 100cm –mv veroorzaken. De vloerplaat is gelegen op het ophogingspakket van minimaal 60 cm waardoor deze zodoende geen verstoring zal veroorzaken.

Afb. 4. Doorsnede van de nieuwbouw.

De gebouwen zullen eveneens een riolering en bijhorende putten verkrijgen. De riolering is gelegen op een diepte van 100cm –mv. Het noordelijke gebouw zal één regenwaterput, twee vetvangers en zes infiltratieputten verkrijgen. Het zuidelijke gebouw zal twee regenwaterputten en vijf infiltratieputten bevatten. De regenwaterput en infiltratieputten worden verbonden door een infiltratiebuis. De putten zullen een minimale verstoring van 265cm –mv en een maximale verstoring van 360cm –mv veroorzaken. Eveneens zal er een wadi en infiltratiebekken voorzien worden. De wadi heeft een oppervlakte van 125m² en een diepteverstoring van 50cm –mv en het infiltratiebekken heeft een oppervlakte van 55m² en een diepteverstoring van 130cm –mv. Vervolgens worden deze verbonden met de aanwezige RWA-riolering gelegen in de Steenweg.

Afb. 5. Fundering- en rioleringsplan van de nieuwbouw.

Het plangebied zal verder bestraat worden over een oppervlakte van 6530m². Deze oppervlakte zal ingericht worden als voetpad en parking. Er zal een parking voorzien worden voor cliënteel en voor bezoekers. In totaal zullen er 170 plaatsen voorzien worden. Deze zone zal een diepteverstoring van maximaal 50cm –mv, welke binnen het ophogingspakket blijft. Als laatste zal een zone van 1195m² ingericht worden als groenzone. Hier zal een minimale verstoring plaatsvinden.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het vooronderzoek worden besproken. Dit omvat zowel de resultaten van het reeds eerder uitgevoerde bureauonderzoek, als de onderzoeken die tot de huidige nota behoren.

3.1 Resultaten van het bureauonderzoek

Het plangebied wordt gekarteerd in dekzandgebied op basis van de geologische gegevens. Onder het dekzand worden fluviaatiele afzettingen verwacht. De quartaire afzettingen hebben een dikte van circa 1,40-2,00m –mv. De bodemkaart toont eveneens een zandbodem met textuur B horizont. Op basis van het DTM

is het plangebied gelegen op een helling waar het lager gelegen gebied ten zuidoosten van het plangebied gelegen is en het hoger gelegen gebied ten zuidwesten van het plangebied. Op deze manier heeft het plangebied een gunstige locatie voor archeologische resten. Dit wordt eveneens bevestigd door de vele CAI-meldingen die ten oosten van het plangebied gelegen zijn. De CAI-meldingen kunnen gedateerd worden vanaf het Laat-Paleolithicum tot de 17de eeuw.

Uit de CAI meldingen blijkt dat in de omgeving archeologische sporen en vondsten zijn aangetroffen die tot vrijwel alle archeologische tijdsperiodes terug zijn te herleiden vanaf het Paleolithicum. Het aantal meldingen en vondsten is talrijk. De CAI meldingen vanaf het Neolithicum melden voornamelijk een grafveld uit de Bronstijd-IJzertijd met een grote hoeveelheid aan urnengraven. Ook uit de Romeinse Tijd zijn vele sporen terug te vinden. Deze sporen kunnen geassocieerd worden aan een Romeinse villa die ten oosten van het plangebied gelegen is. Deze sporen hebben een gelijkaardige ligging als het plangebied. Ook in de navolgende periodes is er al dan niet periodiek sprake van bewoning. Dit blijkt uit vondsten en sporen uit zowel de Vroege als Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd., waaronder meerdere Merovingische hutkommen. Op deze manier kan gesteld worden dat er eveneens nog sporen voornamelijk daterend uit de Bronstijd tot in de Nieuwe tijd kunnen voorkomen binnen het plangebied. Deze sporen kunnen gerelateerd worden aan het grafveld alsook aan de Romeinse en Middeleeuwse bewoning die voornamelijk ten oosten van het plangebied gelegen is.

Het historisch kaartmateriaal toont aan dat het plangebied altijd aan de baan van Maasmechelen/Maastricht gelegen is. Deze baan kon ervoor zorgen dat er een ontwikkeling plaatsvond rondom deze baan. Op het historisch kaartmateriaal is echter weinig ontwikkeling te zien gelegen aan deze baan. Het plangebied is voornamelijk in gebruik als akker-, grasland of weiland. De laatste decennia werd het plangebied volledig bebouwd door handelspannen en bijhorende parking. Op het DTM is verder ook te zien dat voor de bouw van deze gebouwen, het plangebied geëgaliseerd is.

De huidige situatie toont echter dat het plangebied momenteel tot op wisselende diepte verstoord is. Momenteel is het plangebied in gebruik door een handelspan met bijhorende parking en is echter niet geweten wat de precieze verstoring is van het handelspan omdat alle (onderbouwende) plannen ontbreken. Mogelijk kan de vloerplaat niet zo diep gelegen zijn waardoor archeologische resten nog aanwezig kunnen zijn. De funderingen zullen een minimale verstoring van 100cm –mv hebben. De huidige parking zal een maximale verstoring van 30cm –mv veroorzaakt hebben.

Omwille van de hoge verwachting voor archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen, de onduidelijkheid over de huidige verstoring en de mogelijkheid op het verstoren van het archeologisch niveau, was verder archeologisch onderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd op de plaatsen waar ingrepen zullen plaatsvinden.

3.2 Resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek

In afwijking op het Programma van Maatregelen is een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd in de vorm van profielputten. Deze zijn uitgevoerd in het kader van het slooptoezicht om zo de stratigrafische ligging van de verhardingen ten opzichte van de bodemopbouw te onderzoeken. Er is in dit geval gekozen voor profielputten in plaats van boringen, omdat deze een beter zicht geven op de gezochte relatie tussen bodemprofiel en te slopen verhardingen en fundamente.

Afb. 6. Overzicht van de locaties van de profielputten in het plangebied.

Het plangebied ligt binnen het terrassenlandschap van de Maas . Het oudste terras binnen het plangebied wordt het terras van Eisdén-Lanklaar genoemd. Gedurende het Saalien (225.000 en 130.000 jaar BP) zette de Maas in dit gebied grof sediment af in een brede vlechtende rivierlakte, die bestond uit vele geulen en grindbanken. Doordat het klimaat verbeterde gedurende het Eemien (130.000-120.000 jaar BP) sneed de Maas zich in deze afzettingen in en vormde op een lager niveau een rivierlakte. Door deze insnijding ontstond er een terrasrand tussen het dan gevormde terras van Eisdén-Lanklaar en de nieuw gevormde dalvlakte; het terras van Maasmechelen.

In de 13 profielputten worden deze beide terrassen aangesneden . Ook tonen zij alle hetzelfde beeld. De ondergrond binnen het plangebied kent een basis van terrasgrind met lemig zand (C-horizont). Dit kan toegeschreven worden aan het terras van Eisdén-Lanklaar. De top bevindt zich op 85 tot 120 cm –mv (45,15 tot 45 m +TAW).

Deze gronden zijn afgedekt door een pakket matig grof, slecht gesorteerd zand met grind tot een grootte van 15 centimeter, dat eveneens geïnterpreteerd kan worden als terrasafzettingen (C-horizont). Deze afzettingen behoren tot het terras van Maasmechelen. In de top is een donkerbruin gele laag waarneembaar. Deze is geïnterpreteerd als een verrommelde AC-horizont. De top van deze afzettingen zit op 60 tot 90 cm –mv (45,60 tot 45,30 m +TAW).

Direct op de terrasafzettingen is een ophogingslaag aanwezig, vaak bestaande uit verschillende lagen, die als stabiele ondergrond voor de vloeren en verharding is aangebracht.

De in het bureauonderzoek beschreven dekzanden met een textuur B-horizont zijn in het plangebied niet aangetroffen. Vermoedelijk is het plangebied dan ook bij de bouw van de nu gesloopte panden en de aanleg van de bijbehorende parking genivelleerd en afgetopt. Dat het plangebied vermoedelijk is genivelleerd en afgetopt is eveneens te zien in de DTM.

Gelet op de ouderdom van de aanwezige afzettingen moet in het plangebied rekening worden gehouden met in potentie archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum. Aangezien het terrein genivelleerd is en er geen duidelijk B-horizont aanwezig is, is de verwachting van de aanwezigheid van intacte vindplaatsen van jager-verzamelaars klein. Deze conclusie komt overeen met vooraf opgestelde verwachting uit de archeologienota, waar reeds rekening werd gehouden met een hoge verstoringsgraad ten aanzien van potentiële vondstenniveaus uit de Steentijd.

Wel kunnen er nog restanten van sporensites vanaf het Neolithicum voorkomen. De archeologische verwachting hiervoor is hoog, gezien de vele meldingen in de nabijheid. Vanwege de hoge verwachting voor sporensites wordt een proefsleuvenonderzoek aanbevolen, conform het Programma van Maatregelen.

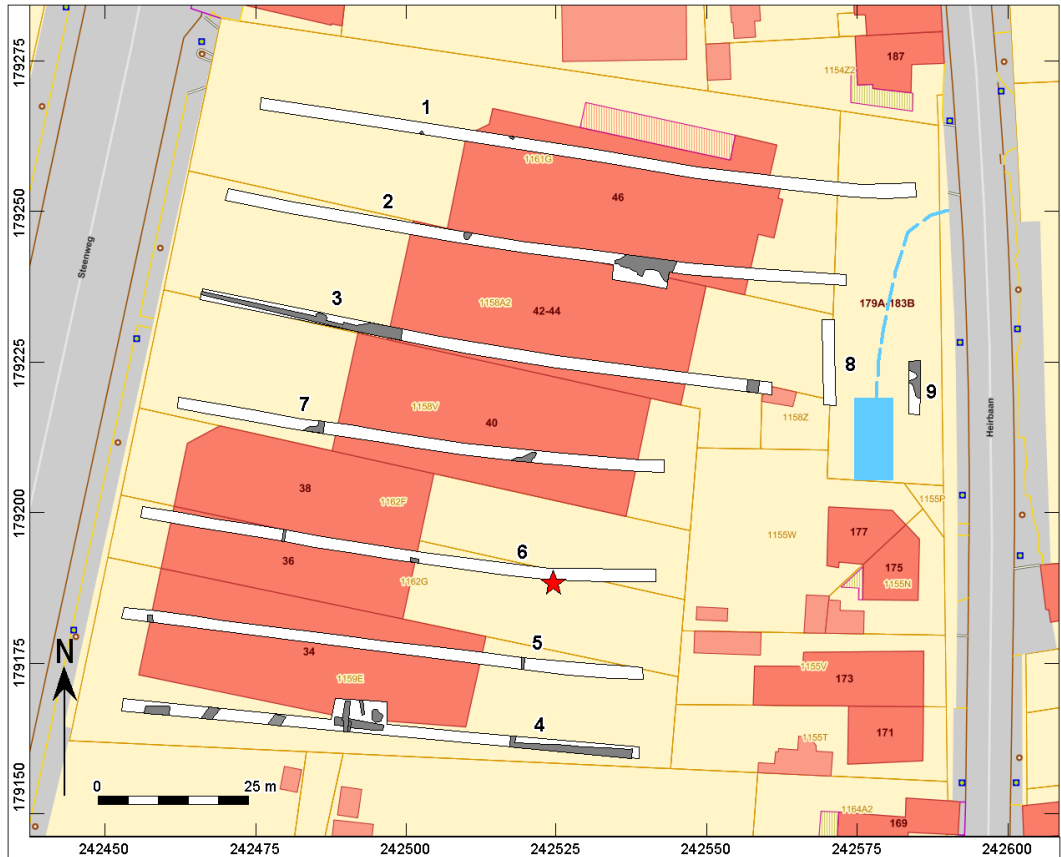
3.3 Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er negen sleuven uitgegraven.

Afb. 7. Overzicht van de aangelegde proefsleuven en kijkvensters (profiel bij rode ster).

Tijdens het veldwerk werden er 22 sporen geregistreerd (afb. 8). Deze werden allemaal als recente versterking geïnterpreteerd. Vaak konden de sporen direct gekoppeld worden aan de ontgravingen behorende tot de aanwezige kabels en leidingen. De interpretatie als recent spoor gebeurde op basis van de aanwezigheid van recent materiaal zoals beton of plastic, de stratigrafische ligging en de opvulling die veelal gelijk was aan het materiaal van het ophogingspakket. Bij sommige sporen was nog enige twijfel, daarom zijn er twee kijkvensters aangelegd bij putten 2 en 4. Deze kijkvensters toonden echter aan dat ook deze sporen als recent beschouwd mogen worden.

Afb. 8. Allesporenkaart (recente verstoringen in grijs, in blauw materiaal van de opdrachtgever en de toerit hiernaar toe, rode ster is de locatie van het gezette profiel).

Verder is er één profielkolom gezet in put 6. Deze liet dezelfde bodemopbouw zien als de aangelegde profielputten tijdens het bodemonderzoek.

4 Bepaling van de maatregelen

Op basis van het bureauonderzoek werd de mogelijkheid op waardevolle archeologisch resten binnen het plangebied reëel geacht. Daarom werd er een vervolgonderzoek aanbevolen onder de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

In het kader van het voorgeschreven slooptoezicht is in afwijking met het PvM een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd in de vorm van profielputten. Hierin werd vastgesteld dat binnen het plangebied de bodem een basis kende in de vorm van het terras van Eisdén-Lanklaar. Hierop gelegen is het terras van Maasmechelen dat wordt afgetopt door de aanwezige ophogingslagen en verhardingen/vloeren. De verwachte dekzanden met textuur B-horizont zijn niet aangetroffen. Vermoedelijk heeft dit te maken met de nivellering die heeft plaatsgevonden bij de bouw en aanleg van de gesloopte panden en verhardingen. Deze nivellering is eveneens zichtbaar op de DTM. Het landschappelijk bodemonderzoek kon daarop concluderen dat het potentieel op steentijdsites miniem was, maar dat er wel een kans op sporensites was. Daarom werd verder onderzoek onder de vorm van proefsleuven, conform het PvM, geadviseerd. Daarnaast werd afgesproken met de opdrachtgever dat een begeleiding van de verwijdering van de verhardingen/vloeren en fundamenten niet noodzakelijk was, mits de ophogingslaag in stand werd gehouden. Nazicht op deze afspraak bevestigde dat deze werd nageleefd.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden alleen recente sporen aangetroffen. De afwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied is daarmee aangetoond. Daarom adviseert het Vlaams Erfgoed Centrum de vrijgave van het terrein.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.

Literatuur

Mierlo, T van. en X. Alma 2018. *Archeologienota Lanaken Steenweg 34-46*. VEC nota 526.

Mierlo, T. van en X. Alma 2018. *Programma van Maatregelen Lanaken Steenweg 34-46*. VEC nota 526.